

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

(א) מ' תו' שנה יכ' ד"ה
רבי נתן, (ב) סנהדרין י'
ע"ב

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה ולא פסח
כו למסיע לכו קרא
דכתיב שמור את מועד:

הגהות
מהר"ם לנדא

[א] רש"י ד"ה בסים
כו שהרי ב"ד עיברו
כ"ה חודש א"ת.
נ"ל:

תורה אור השלם

(א) קלים היו דרבינו
בפירוש שנים על
התרים ולקמן בפירושי
א"רנו ל"ג; וא"כ ה"ל
(ב) שמוך את חג'ש
האביב ונשית פסח
ל"י הדרוך כי
בחדש האביב פסח
ה' אלקיך מנצרים
ל'לה; (דברים טו, א)

ליקוטי רש"י

שמור את החדש
האביב שמור אביב
ש' תקופה וכו'.
מקודש טוף שמור שיהא
רצוי לנצח להקריב בו את
עבודת העומר ואם לא
עבר את השנה ודברים טו
א"כ שמור תקופת (חדש)
ניסן של תמה שיהא מן
מחודש של לנצח אביב
הוא ניסן של תמה שאין
ניסן קרוי אביב אלא על פי
כישול התורה שהתקיימה
עם וכל כבוד התורה
ועתה הקין והסורף
למשכן התמה הם ואמר
רחמנא שמור שיהא
(חדש) ניסן של תמה
נמשך לתוך ימי חידוש
של לנצח דכתיב חג ואלו
לשון חידוש וכול אלא
על לנצח המתחדשת
ואשמועתי שיהא ניסן של
תמה נמשך מתוך ימי
חידוש הלנצח מתקבל
ומה קן ימי חידוש
ארכבע עשר ימים משכן
ואלך היא ישנה [סנהדרין
י:]; חג שמור לנצח
עם שיטת אביב צומת
[ע"ל ו].

הגהות וצינונים

[א] בדפדפי' א"ת:
[ב] כתיב' האידנא
ולשון יפה הוא, הוא כבר
היה לאורחא (דק"ט);
ג' צ"ל והיום (רש"י);
וכתיב בדפדפי' [ד] תיבת
"יום" יתחב' ב"פסח
קראקא; [ה] צ"ל הניחם
(כ"ה בתוס' הרא"ש);
[ו] צ"ל בחידוש
הרא"ש; [ז] וכת' בדפדפי';
[ח] בתי' אנו (גליון);
[ט] דפדפי' החדוש;
[י] צ"ל דמשכה עד
שיסור (בבא"מ, רבש
תמר, וכת' בתוס'
הרא"ש); [יא] ד' בתוס'
החדוש; [יב] אולי צ"ל
דמשכה (גליון); [יג] יש
להוסיף 'א (בבא"מ),
וכתיב בתוס' הרא"ש:

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה כא.

קא א מ"י פ"ג מ"ה'
ק"ו ע"ה השנה ה' י'
ק"ב ב ש"פ פ"ד הלכה
ג'.

רבינו חננאל

ר"ל אמר החדש הזה
שהוא כולו מן החדש וכו'
הזה הוזה (ה) הכי חקש לן
דרי"ל אור"ל: כל הפסוק
לקמה (כ"י) שדין פשוטה
היא: לוי אקלע לבבל
ב"מ בתשרי. פי בא
בבית או בבית ב"מ
בתשרי בבבל או
בביתשאל דבבלא כלומר
בבבלם נדך. והוא היום
יום כפור. כלומר כי עברו
אלוה שמוצא י"א בבבל
עשירי לירושלם. וזה זה
הענין נעשה סוכות אמרו
לו תעיד וישלם היום
היום. אמר להם לא
שמעתי מביד מקודש.
כלומר שמעתי להם כי
רצונם לעבר אלוה לוי
אקלע בבבל כי
במחשבתו אמר להו
היינא יומא רבא
במערבא. פי שנה
מערבת היתה שמעמא
עשרה בתשרי. והיום יום
כפור. והיום ליה (ג) הענין
שעברו השנה הזאת ואמר
לא שמעתי מביד מקודש.
ואמרין שמא לא עיברו.
שלוחו ניסן מחלוקין לא
פחות מ"ב יום. ושלוחו
חשיר פנינים שאין
מחלוקין שיהא עשרה ימים
פנין כי שבתין ב"ה
וביחוד ושבט נמצאו
אלו שלוחו ניסן מניעין
למקומות ורחוקים מה
שאין שלוחו תשרי מניעין
בין: רבה הוה רגיל יומא
בתעניתא תרי יומי זימנא
חזא אשתכח כחתי כי
עיברו ליה לאלוה הוה יום
כפור ב"מ בתשרי הוה
מחמרי אפשיה וקית' עבר
ימי ומלתא יתרתא עבר
ולא חובב הוא עליה שלא
היה לו לחוש. ואם חשש
מה יתרתא עשה ולא
שיבה בה: רב נתן יומא
תעניתא ביומא דמפדרי
לאורחא אתא ההוא גברא
א"ל לבחז צומא רבא
במערבא כו'. פשוטה היא:
שלח ליה רב הונא בר
אבין לרבא כי מצית
דמשכה תקופת שבת עד
ט"ו בניסן עברה להדיא
שחא ולא תחשו לה.
דכתיב שמור את חודש
האביב וכו' שמור החדש
של אביב. שחא נופלת
בו. כלומר לא יתא אביב
קרב אלא בתקופה חדשה.
זה הוה הוה נהנה בזמן
שבית המקדש קיים. זה
אחד מן הדברים המסורים
ביד בזמן שהיה
האביב קרב. אבל בעשירי
שאין אביב לא חיישין
להא דשלח בר הונא.
ואצ"י דלית לו ספק בזמן
הזה

חקש שלמה על ר"ח
(א) ד"ל צ"ל כי הכי דלא
חקש לן מדריל חז"ל
וסתם נפש סה דהכתיב
חמט פישולו אלמא ד"ל
הכתיב ד"ל אלמא סה אלמא
וישע זמנא סה חוה עקסת
הו"ק (ג) פשיטת על ר"ה
המחמט והכתיב ולי א"ת
זמנא ליה ולסדר דהו"ק
בפסח ט"ז.

לוי ירחי חסירי קלא אית דהו. דענת חסירו ממה נפשך כסדר
הלצנה צלחה מלא וחדש חסר ואם איתא דחסרוהו לשצט כבר ילא
הקול לפני הפסח וצא אללנו אף למקום שאין שלוחו צ"ד של ניסן
מגיעין וכן בתשרי אם חסרו תמוז ואז שיהי תמוז תמיד חסר:
במים תבשילא דבב"מ. אכלו למס
למענייני ציוה"ס צב"א שיהי צ"ד
עצרו את החדש [א] והיו [ב] מתענים:
אסודר. ונקבל עלינו ולא נאכל:
א' שמעתי מפי ב"ד מקודש. ולא אעיד
לכס דלמרי' לקמן בפרקין (ע"ג) על
כונן שלוחים ויאלס מנעבר כגון אם
לא קדשוהו ציוס ל' ויאלס השלוחים
לעבר לומר מעובר הוא אכל על
ניסן ותשרי אע"פ שידעין שקדשוהו
למחר ציוס ל'א שיהי אן ר"ה
נדחה לשלשים ושנים אפ"ה אן ויאלסין
עד שישמעו מפי צ"ד מקודש ואני לא
שמעתי מפי צ"ד של ה"ייתו צמקוס
שיצטו סנהדרין של ה"ייתו שזוהי
ניסן. שצ"ד שולחין לגולה להודיע יום
שקדשוהו וכל מה שהם יכולין לילך
הם הולכין עד הפסח וכן בתשרי עד
סוכות חוץ משמחת וימים טובים שלא
יחמו לחלל לשלוחין דכתיב בפרקין
(לקמן ע"ג) על קריאתה אתה מחלל
ואי אתה מחלל על קיומם לפיכך
שלוחי ניסן מגיעין למקום שאין שלוחי
תשרי מגיעין שהרי אן ימים טובים
ציימנים לעצמם וצמתי יום ר"ה
והיו"ס שאין השלוחים הולכין צו:
דיעברו תרי יומי. ע"ב ואע"פ שהגירו
להם השלוחים יום קדעמו: גזירה
ניסן אצו תשרי. שאם תהיה
לעשות ציימין יום אחד ינהגו כן בתשרי
שלא ע"פ שלוחים ופעמים שיעטו:
רבי אייבו ור' חייא בר אבא.
תלמידי דר' יוחנן היו ושמעו מפי לך
הקפיד כנגדם: עברו יומא חדא.
צני המקום: יתיב בתעניתא תרי
יומי. עם לילומיהם שחא עיברו צ"ד את החדש ויום אחד עשר
שלנו הוא עשירי שלהן: דם תהא אחריתו. הריני מזה על יך
שמוקינן להתענות צ' ימים וצ' לילות דם תהא אחריתו נוטריקון
של דמיהר"א: כי חזית דמשכה תקופת שבת עד שיתפר בניסן.
שאין תקופת ניסן נופלת עד יום ט"ו וקיימא לן דיום התקופה
מתחיל כר' יוסי דלמרי הכי צפ"ק דסנהדרין (ד' ג'). נגללת תקופת
ענת מושכת עד שימסר ציימין ולא עד בכלל: עברה דהדיא שחא.
כאחרים דלית להו הוה קברא צפ"ק דסנהדרין (ע): ויא תחשו
ד'ה. למימר יתחלה היא ולא נעביד כוומיהו אלא ודאי כאחרים
נעביד דמסייע להו קרא דכתיב (ה) את חדש האביב שיהא
חידוש ואביב הוא יום [א] תקופת ניסן שניסן של תמה נכנס צו
שניסן קרוי אביב על שם כישול התורה וישול התורה אינו
אלא להשכנה של תמה שהקין והסורף אחר חשון החמה הם
וההיך הכמוז לשומר שיהא חידוש ואין לשון חידוש נופל אלא
צלננה שיהא מתחדשת בחולדותיה ואשמעינן קרא שיהא ניסן של
תמה צמון י"ד יום לנולד הלצנה שהוא עדיין מחודש הלצנה
דמוס י"ד ואלך ישנה היא ואלוה היה תקופת ניסן ציוס ט"ו
לא היינו צריכין לעבר את השנה אלא נעבר אדר ונדחה את
ניסן יום אחד ותפול התקופה ציוס י"ד אכל כשהיא צחה ציוס
ט"ו ציימין לא די לן בעיפרו של אדר וצריכה השנה להתעבר
ותפול התקופה צלדר שני נמלא ניסן של תמה מושך צמון חדש
ניסן הלצנה הכי מפרשין על צפ"ק דסנהדרין (ע) אלמא דלמרי
דכי מטיא צמון מעצין את אדר וכי מטיא לט"ו מעצין את
השנה: שמור אביב ש' תקופה. דהיינו ניסן של תמה שיהא
חידוש ניסן הלצנה: שיהא דמשכ"ים ל'ומא. שהיח משלם
מאורו עם הן החמה שאינו מתחזק עד שעת זריחה:
מתני'

נופלת ציוס ט"ו וקיימא לן (פסחין ד' ג'). יום תקופה ממחיל
נגללת תקופת ענת מושכת עד שימסר ולא שימסר בכלל עברה
להיא שחא משום דכתיב שמור את חדש האביב אביב של תקופה
שיהא צמדה [א] ניסן ומיוס י"ד ואלך ישנה היא ואלוה היחמ תקופת
ניסן נופלת ציוס ט"ו לא היינו צריכין לעבר השנה אלא נעבר אדר
ונדחה ניסן יום אחד ותפול התקופה צ"ד קר פי צקוטרכס (והתם)
צפ"ק דסנהדרין (ד' ג'). בתקופת תשרי איירי דפליגי התם או צענין
כולה אסקין בתקופת חדש או מקולו [א] ושמעתי דהכא איתא כאחרים
דלמרינן התם אחרים בתקופת ניסן (הו) קיימי ומיימי דרשה דהכא
וקשיא לפירוש הקונט' דצפ' היו צדקין (עס ד' מה): משמע
דיום ט"ו של חדש היו מן החדש [א] דקאמר עד מתי מצרינן על
החדש נרדעי אמרי עד י"ז לך צריך לפרש דהכא קאמר
עד דמשכה שימסר [א] אפילו ע"י עיפר אדר א"כ דמשכה עד שימסר
ושימסר בכלל היינו כגון דנפלה תקופת ניסן בצצטר דכי מעברת
ממי לאלד הרי היא נופלת צימסר ואין כאן אביב כלל צמדה [א] ניסן
ואין להקשות דלעצמיה לאדר ולשצט [א] דהתמן צפרק אן נערכין (עכ"ל)
ד' ט: וס' [א] אן פוחמין מד' חדשים מעוצרין צשנה ולא יוסר מתי
ומפרש צמון (עס ד' ט). ללא נראה לעבר יתר על שמונה ומוקי
לה צשנה מעוברת אכל צפוטו [א] יוסר על צשנה:

עברה דהדיא שחא ויא תחוש ד'ה. תימנה דמתיא צפ"ק
דסנהדרין (ד' ג'). וס' [א] וס' [א] סיימני מעצרין
השנה על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה על שנים
מהן מעצרין על אחד אן מעצרין ורש"י [א] דלמרי התם על התקופה
צדיעי לן על התקופה שחמון או דילמא מעצרין וקיימא צמקין וי"ל
דהתם צמקופת תשרי איירי אכל הכא בתקופת ניסן דעליה לנדה
מעצרין וצריך טעם כיון דמקרא קא דרשי הכא והכא מתיא שחא:
על

רבה דמערבא. וא"ת והא משמע דלוי כבני ארץ ישראל היה נוהג להתענות ב"א זה והאיך איקלע לבבל באותו יום. וי"ל דאיהו לאו בחדסר איקלע אלא סמוך לחדסר שהיה ערב עשירי שלו ועשירי לבני בבל, ולפי שסמוך מאד לחדסר קרי ליה חדסר. אי נמי דבחדסר ממש איקלע לבבל וכגון דאקלע בסמוך לחדסר חוץ לעיר בתוך התחום (ולא) [ולן] מחוץ לעיר ונכנס לעיר בחדסר:

אמרי ליה אסרת אמר להו לא שמעתי מפי כ"ד מקודש. פירוש ותקנת חכמים היתה שלא יצאו שלוחים לגולה על ניסן ותשרי עד שישמעו מפי כ"ד מקודש כדאיתא לקמן (ע"ב), והיתה בכלל התקנה דכל שלא יעיד העד דשמע מפי כ"ד מקודש שלא (סמכו) [יסמכו] עליו כלל, דאי לא הרי לא קיימא תקנה דידהו ולא מימנעי עדים מלמיפק, ולפיכך הוצרכו לתקן שלא יסמכו עליהם ויהיו כאילו לא העידו כלל ויהיה מנין שלהם קיים וקבוע על פי כ"ד, שהרי קביעות כל המועדות תלוי בב"ד וכדרך שתקן הלל חשבון עיבור שבידינו היום, הילכך לוי גופיה כיון דידע ודאי שהוקבע תשרי ביום שלשים ואחד, יש לו להתענות כבני ארץ ישראל, אבל לגבי בני הגולה כיון שלא העיד להם ששמע מפי כ"ד מקודש אין להם לסמוך עליו כלל ולא לבטל מנינם. הילכך לוי ודאי ביום שלשים ואחד יצא מארץ ישראל או ביום שלשים (ואחד) סמוך לשקיעת החמה שידע ודאי שלא (נתחדש) [נתקדש] תשרי ביום שלשים, ולפיכך התענה ביום חדסר דבני בבל ואמר להו מה שאמר שאילו יצא משם ביום שלשים בכדי שאפשר לקדש בו ביום ודאי אף הוא בעצמו לא היה לו להתענות אלא בעשירי דבני בבל, אלא ודאי כדאמרן. ולפי שיטה זו אפילו בא לוי קודם עשירי של בני בבל שעדיין לא התענו אין להם לבטל מנינם ולהתענות בחדסר מכיון דלא אסחיד לוי ששמע מפי כ"ד מקודש כנ"ל. אבל יש מפרשים שלפי שכבר התענו בעשירי הוא שאין להם לסמוך על לוי כיון שלא שמע מפי כ"ד מקודש, ואע"פ שידע לוי שנתעבר החדש ויש להם לסמוך על מה שאמרה תורה אתם אפילו מוטעין אפילו שוגגין (כדלקמן כ"ה ע"א), הא אילו בא קודם שהתענו סומכין עליו שלא להתענות עד יום י"א, ואינו נכון בעיני. ולדברי הכל י"ל כדמוכחא שמעתא שאילו העיד לוי ששמע מפי כ"ד מקודש אע"פ שכבר התענו בעשירי חוזרין ומתענין ב"א כבני ארץ ישראל, שאין קביעותם קביעות לומר אתם אפילו מוטעין, דכיון דבני בבל בתר בני ארץ ישראל גירירי, אין לטעותם קיום. וזה עולה יותר יפה לפירושינו שכך היתה תקנת חכמים שאם יעידו להם ששמעו מפי כ"ד מקודש יסמכו עליהם ואם לאו שלא יסמכו עליהם כלל:

שלח ליה רב (חמא) [הונא] וכו'. כלומר שיהא אביב של תקופת החמה של ניסן בחידושה של ירח של ניסן, כי האביב האמיתי הוא אביב של תקופה כי בשול התבואה אחר חשבון החמה כדכתיב (דברים לג, יד) ומגד תבואות שמש, הילכך בעינן שתחול תקופת ניסן קודם שתגמר חידושה של לבנה של ניסן.

כאידך דר' זירא דלקמן, וכי תימא דהיא גופה קמ"ל, היינו הך ותרי מימרא למה לי. וי"ל דההיא לאו בכל דוכתא היא אלא ברוב הפעמים [אבל פעמים] דלא מיתכסי כולי האי וכדאמר ר"ג לקמן (כ"ה ע"א) פעמים שבא בארוכה ופעמים בקצרה. אבל רש"י תירץ דנפקא מהא דר' זירא היכא שמקדשין ביום שלשים שלא על פי הראיה לצורך, וכדאמרין (בע"א) מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו לקדשו. ולפי דבריו הא דר' זירא פליגא על דריב"ל שאמר (שם) אין מאיימין בכך ושאינן מקדשין אם לא נראה בזמנו. ויש מתרצין דהא נמי דתניא בסוד העיבור לא הוו ידעי מעיקרא מאי קאמר דהא איצטריך (עולא) [ר' זירא] לשדורי להו פירושא דמלתא. ועדיין אינו מחזור בעיני הרשב"א דהא משמע דבני ארץ ישראל מידע ידעי ליה, דהא ר' זירא כי סליק התם גמרה מינייהו ושדורה. והוא נר"ו פירש דהכא לא בשנראה ממש הישן בליל שלשים דא"כ פשיטא דאי אפשר לקדשו ביום שלשים אלא בשנראה ישן ביום כ"ט לאחר חצות דכיון שכן בידוע שימשך הישן עד תחלת הלילה דשית שעי מתכסי סיהרא עתיקא בכל דוכתא ונמצא שאין לילה ויום מן החדש, ולפיכך אע"פ שנראה החדש ביום שלשים לאחר חצות דאיכא כ"ד שעות אין מקדשין אותו, ונכון הוא:

נולד קודם חצות בידוע שנראה סמוך לשקיעת החמה. פירוש בידוע לאו דוקא, אלא שהוא מלתא דאפשר. ואגב גררא דאיך נקט האי לישנא שאם לא נולד אלא לאחר חצות בידוע בודאי שלא נראה סמוך לשקיעת החמה, דהא שית שעי מיכסי סיהרא:

רבא אמר חצות לילה איכא בינייהו. פירוש מאן דיליף מערב עד ערב בעינן דלהוי כוליה לילה מן החדש, ומאן דיליף מדכתיב עד יום האחד ועשרים לא בעינן מן החדש אלא מחצות לילה ואילך, שהרי מחצות לילה הראשון של פסח עד יום כ"א אכילת מצה רשות ובלבד שלא יאכל חמץ (כדאיתא פסחים ק"ב ע"ב), וחצות לילה הראשון חלוק מהם לחובת מצה ונמשך (עד) [עם] הפסח^(ב), הילכך דידדיה אע"פ שנראית הישנה ליל שלשים עד חצות, כיון שלא נראית מחצות ואילך מקדשין אותו ביום שלשים. כן פירש רש"י ז"ל. ויש להר"ז ז"ל בהלכה שיטה אחרת שהיא יותר מחוורת:

דף כ"א ע"א

לוי איקלע לבבל בחדסר בתשרי. פירוש שהיה חדסר לבני בבל שהיו סומכין על הרוב שאין אלול מעובר ומונין ליום הכיפורים מיום שלשים, ואותה שנה אירע בבית הועד שהיה אלול מעובר והיה להם למנות משלשים ואחד ליום הכיפורים ונמצא כי העשירי לבני ארץ ישראל היה י"א לבני בבל ובני בבל התענו בעשירי שלהם שהוא תשיעי לבני ארץ ישראל ואוכלין ב"א שלהם שהוא עשירי לבני ארץ ישראל והוא יום הכיפורים, והיינו דאמר להו כמה בסים תבשילא דבבלאי ביומא

(עב) ר"ל עם קרבן הפסח:

ששמעו מפי ב"ד מקודש לא בעינן רק בניסן ותשרי לכן שיטת הבעה"מ והרשב"א צ"ע:

בגמרא יתיב בתעניתא תרי יומא. ק"ל היאך אפשר דרבא ה' מסופק מתי יום הכפורים הרי סימן גדול היה לו דאמרינן בתענית (כא): דאתי ליה שלמא ממתיבתא דרקיע כל מעלי יומא דכפורא ע"ש. והיינו להראות לו דבערב יוה"כ שהוא היום שכל העולם מלוכלכים ביותר בחטאים של כל השנה עכ"ז היה נקי שראוי ליתן לו שלום מן השמים עכ"פ היה לו בזה סימן מתי יוה"כ ואולי מאותה מעשה ואילך שהתענה ב' ימים ניתן לו שכר זה שלא להצריכו עוד להתענות ב' ימים:

של בני בבל סמוך לחשיכה ועל פי תירוץ זה עדיין לא אכלו ועל זה הקשו היאך הניחם לעבור איסור כרת ובזה יתבאר המשך התוס' אבל עפ"י תירוצם הראשון שבא ביום י"א אחר שכבר אכלו אפשר דס"ל דליכא איסור כרת ואע"ג דודאי אסור לאכול גם מי שאכל כבר כמבואר בהל' תענית (סי' תקס"ח ס"א) שם הטעם שלא יהא חוטא נשכר אבל מ"מ אפשר לומר דמן התורה איסור כרת ליכא אכן כבר הוכחתי מדברי התוס' בכריתות דס"ל דמי שאכל שחרית ואכל בערב חייב חטאת על אכילה שניה ע"ש. ולכן יש לפרש גם הכא דקושייתם גם על פי תירוצם הראשון:

בא"ך ואפילו מוטעין. הט"א תמה על התוס' דזה לא שייך רק אם טעו ב"ד המקדשים החדש אבל איך שייך לומר דאם ב"ד עשו ר"ח וקדשו כדין והרחוקים טעו שיש בזה ג"כ אתם ואפילו שוגגים ומוטעים ושאלו יעשו יו"ט היום ואלו למחר והביא ראייה לזה ממה דאמרינן במנחות (מ:) השתא חמץ בפסח ויה"כ דכרת סמכינן אדיסקא הכא דעשה בעלמא לא כש"כ ומה ראייה דהתם ליכא כרת אפי' טעו דאתם אפי' שוגגים. ולענ"ד אין ראייה מזה דרש"י פירש התם כשהיו מעברים השנה היו שולחין אגרת לגולה ע"ש וע"כ הוצרך לפרש כן דלענין קידוש החדש לא מצאנו דשלחו אגרת אלא שלוחים וסמכו על אגרות אלו גם לענין יוה"כ לידע שעברו ב"ד ושזה החדש תשרי וכיון דאיירי לענין עיבור שנה לא קשיא מאתם אפילו שוגגים שהרי עפ"י מה שכתבו התוס' לקמן בסמוך והוכיחו מחזקיה דלענין עיבור שנה לא שייך אתם אפילו שוגגים ולכן גם מה שהביא ראייה עוד ממה דאמרינן בברכות (סג.) אין מעברים שנים וממה דפליגי תנאי (סנהדרין י:) אם עברו בגליל אינה ראי' דזה לענין עיבור שנה אבל לענין עיבור חדש שפיר י"ל דגם היחידים שטעו וקראו מקרא קודש ביום שלא קדשו ב"ד באופן שלא יכלו לשמוע הם בכלל אתם אפילו מוטעים שהרי תקראו מקראי קודש כתיב גם בעם שאומרים מקודש מקודש וכיון דהכא לוי לא יכול להעיד שפיר כתבו דליכא כרת דאתם אפילו מוטעים כתיב וע"כ צ"ל כן דאי נימא דאיסור כרת תלי דוקא בקריאת ב"ד א"כ הרחוקים שאי אפשר שיבאו אליהם השלוחים ואכלו ביוה"כ של ארץ ישראל נימא שחייבים חטאת על שגגתם מה שלא נמצא בשום מקום ועוד דא"כ הרחוקים למה לא הוצרכו לעשות ב' ימים יוה"כ מספק דאע"ג דאמרינן בירושלמי הביאו הב"י (סי' תרכ"ד) דמשום סכנה לא תיקנו כן היאך התירו

ברש"י ד"ה לא שמעתני. שלא הייתי במקום שישבו סנהדרין שם. נראה שרש"י רצה לפרש כיון שע"כ ביי"ט של ר"ה לא הלך א"כ איך אפשר שלא שמע מפי ב"ד מקודש והתוס' דחקו שיצא ביום ל' סמוך לחשיכה אבל רש"י כתב בפשיטות שלא הי' במקום הסנהדרין ואפילו היה בעיר לא יכול להעיד ומה שהתוס' לא כתבו כן י"ל דס"ל דאפי' שמע מפי ששמע עד מפי עד ג"כ יכול להעיד ואם הי' בעיר שקדשו בו אי אפשר שלא שמע מפי אחר ולכן דחקו לפרש שיצא קודם הלילה ומיד אחר יו"ט הלך לדרכו ולכן אפשר שלא שמע גם מפי אחר ששמע מב"ד מקודש אבל רש"י י"ל דס"ל כיון דקידוש החדש אמרינן לקמן ר"פ ראוהו ב"ד שדינו כדיני ממונות ולכן בד"מ אין יכול להעיד עד מפי עד כמו כן בקידוש החדש ואפילו שמע מאחר ולא היה במקום שסנהדרין ישבו שם לשמוע מפיהם ממש לא יכול להעיד ועל כן פירש כפשוטו:

בתוס' ד"ה לוי איקלע. איסור כרת דאורייתא. בספרי ערוך לנר בכריתות (דף יח) נסתפקתי במי שאכל ביוה"כ ושוב אכל שנית אם חייב על אכילה שניה כרת במזיד וחטאת בשוגג אי נימא דחייב על כל התראה ועל כל העלם ביש ידיעה בנתיים או אי נימא כיון דכתיב ועניתם וגו' מערב עד ערב וכיון שכבר אכל ואי אפשר לקיים עוד העינוי מערב עד ערב אינו חייב על אכילה שניה ויש נפקותא רבתי לענין חולה שאכל מפני הסכנה וכבר רמזתי שם שיש ראייה מדברי התוס' כאן דחייב כרת גם באוכל ביוה"כ מי שאכל כבר אבל אחר עיוני נראה שאין ראייה מכאן די"ל דהתוס' הקשו קושיא זו דוקא לתירוץ אי נמי שכתבו דאיירי שבא לוי ביוה"כ

מט. שם יד ע"א, דכ"ע מיהו מלח בעיא שינוי מ"ט רב הונא ורב חסדא ח"א כל הקדירות כולן צריכות מלח ואין כל הקדירות צריכות תבלין, וח"א כל התבלין מפיגין טעמן ומלח אינה מפיגה טעמה, מאי בנייהו וכו'.

נ. שם לה ע"ב, משילין פירות דרך ארובה ביו"ט כו' איתמר רב יהודה ורב נתן חד תני משילין וחד תני משחילין, אמר מר זוטרא מ"ד משילין לא משתבש דכתיב כי ישל זיתך (דברים כ"ח), ומ"ד משחילין לא משתבש דתנן וכו'.

הנה קוטב פלוגתתם היא דחד תני בלשון תורה וחד בלשון חכמים, ומצינו כעין פלוגתא זו בסוכה ג' ע"ב דאיתא רב יהודא ורב עינא חד תני שואבה וחד תני חשובה, אמר מר זוטרא מאן דתני שואבה לא משתבש דכתיב ושאבתם מים בששון, ומ"ד חשובה לא משתבש דאמר ר"נ מצוה חשובה היא, הבאתי להלן אות ס"ט, ושם הוכחתי כי רב עינא הוא דנקט לשון תורה ורב יהודא לשון חכמים וממילא גם הכא תסתיים שמעתתא.

נא. חגיגה יד ע"א, משעינה אלו בעלי משנה כו' פליגי בה רב פפא ורבנן ח"א שש מאות סדרי משנה וח"א שבעה מאות סדרי משנה (ונכפל בילקוט ישעי' רס"א).

בילקוט שם הגירסא רב פפא ורבינא, ועיין אשר כתבתי בפתיחה פרק י"ב.

נב. שם כו ע"א, הגבאין שנכנסו וכו' איכא נכרי בהדיהו מאי הוי ר' יוחנן ור' אלעזר ח"א אימת נכרי עליהם וח"א אימת מלכות עליהם, יעיון בזבחים ק"ב לעולם תהא אימת מלכות עליך וכו' א"ר יוחנן מהכא ויד ה' היתה אל אלי' וישנס מתניו וירץ לפני אחאב וכו' שר' יוחנן הוא שאמר אפי' ריש גרגיתא משמיא מנו לי' ברכות נ"ח סע"א.

נג. ראש השנה כא ע"ב, רב ושמואל ח"א חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה חסר אחד שנאמר ותחסרהו מעט מאלהים, ביקש קהלת למצוא דברי חפץ ביקש קהלת להיות כמשה יצאה בת קול ואמרה לו וכתב יושר דברי אמת ולא קם נביא עוד כמשה, וח"א בנביאים לא קם במלכים קם אלא מאי אני מקיים וכו' (ונכפל בילקוט וזאת הברכה תתקס"ג, תהלים תרמ"ב, וקהלת תתקפ"ט).

יעיון ברש"י ד"ה חמשים כו' שכתב סיפא דהאי קרא דרשו רב ושמואל וכו', והכוונה שאשר אחז"ל חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה חסר אחד כו' תרזויהו קאמרו לה כמפורש בנדרים ל"ח ע"א ופלוגתתם היא אך בסיפא דמילתא

שח"א ביקש קהלת להיות כמשה יצאה בת קול ואמרה ולא קם נביא עוד בישראל
 כמשה, וח"א במלכים קם, הנה קוטב פלוגתתם נמצא כשנתבונן בעוד דרשות אחדות
 של רב ושמואל בנושא כזה כמו בגיטין ס"ח ע"ב וזה היה חלקי מכל עמלי
 מאי וזה רב ושמואל ח"א מקלו וח"א גנדרו (הבאתי באות ק"ט), והכוונה כאמרם שם
 עוד רב ושמואל ח"א מלך והדיוט וח"א מלך והדיוט ומלך, שר"ל כי לחד
 נחזרה לו הממשלה שהמליצו על זה בנקטם שנשאר לו איזורו כמבואר בירושלמי
 סנהדרין פ"ב ה"ו אית דמרן קושרתי עיין קרבן עדה שם, או טליתו כפי רש"י ועל
 יסוד לשה"כ שמלה לכה קצין תהיה לנו ישעי' ג' ו' ושם כ"ב כ"א והלבשתך
 כתנתך ואבנטך אחזקני, המורם מזה כי חד היה מהפך לדרוש בשבתו כדאמר רב
 בשבת נ"ו ע"א שרבי דאתו מבית דוד מהפך ודריש בוכותי, והנה בכתובות ס"ב
 ע"ב מפורש שר' חייא גם הוא ממשפחת דוד קאתי, ונודע שרב בר אחוה ובר
 אחתיה דר' חייא הוי ומעתה גם עליו שממשפחת דוד קאתי יתכנו דברי עצמו
 להפוך ולדרוש בשבחם ויעוין בסוטה י"א ע"ב מצינו דפליגי רב ושמואל עה"פ
 ויעש להם בתים שח"א בתי כהונה ולויה וח"א בתי מלכות וכו' (הבאתי הלאה אות
 קכ"ב), ומן שמיא אנהירנא לעיינין במה דאמרו בסנהדרין צ"ח ע"א רב אמר
 איברא עלמא אלא לדוד, ושמואל אמר למשה, שחכם לב יקח דבר אל
 לבו כי מדי דרשם בגודל הגמול שנתן ה' להמילדות אשר בנו את בית ישראל דרש
 כל אחד הגמול ההכי גדול שבעיניו, וברור שרב דמבית דוד הוא האומר בתי
 מלכות, ושמואל כהנא הוא האומר בתי כהונה ולויה, ועל יסוד וקוטב
 זה הלכו לשיטתייהו גם בדרשותיהם על נצר נחמד מלכות שלמה שרב הוא דאמר
 מלך והדיוט ומלך ולא קם נביא בישראל כמשה בנביאים לא קם אבל במלכים קם
 ומנו שלמה, ועיין במד"ר פ' תוקת שאמרו עה"פ ויחכם מכל אדם מאיתן האזרחי
 יתימן שהם אדה"ר אברהם ומשה, ומפורש בגמ' בבא בתרא ט"ו ע"א שרב
 הוא דאמר איתן האזרחי הוא אברהם הימן הוא משה הבן.

נד. יומא ה ע"ב, כיצד הלבישן וכו' פליגי בה בני ר' חייא ור' יוחנן ח"א
 אהרן ואח"כ בניו וח"א אהרן ובניו בבת אחת (ונכפל בילקוט תצוה שפ"ט).
 יעוין בס' אור חדש עה"ת פ' תצוה שהוכיח דר' יוחנן הוא דאמר בבת אחת עיי"ש
 באריכות.

נה. שם י ע"ב, תירס פליגי בה ר' סימאי ורבנן ואמרו לה ר' סימון
 ורבנן ח"א זו בית הריקו וח"א זו פרס.
 יעוין ירושלמי מגילה פ"א רה"ט שמפורש תירס ר' סימון אמר פרס ורבנן אמרו תרקא.

נו. שם מב ע"א, אר"י פליגי בה ר' שמעון בן חלפתא ורבנן ח"א
 משקל עשרה (זו), וח"א משקל שקל כו'.

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

(א) וימלא דף ג' פ"ט.
(ב) הכות ג' ד' ג' ג' סט.
(ג) וימלא דף ז' (ד) וימלא דף ט.
(ה) פ"ט פ"ט פ"ט ד"ה א"ן
(ו) וימלא דף כ"ה
(ז) וימלא דף כ"ה
(ח) וימלא דף כ"ה
(ט) וימלא דף כ"ה
(י) וימלא דף כ"ה
(יא) וימלא דף כ"ה
(יב) וימלא דף כ"ה
(יג) וימלא דף כ"ה
(יד) וימלא דף כ"ה
(טו) וימלא דף כ"ה
(טז) וימלא דף כ"ה
(יז) וימלא דף כ"ה
(יח) וימלא דף כ"ה
(יט) וימלא דף כ"ה
(כ) וימלא דף כ"ה
(כא) וימלא דף כ"ה
(כב) וימלא דף כ"ה
(כג) וימלא דף כ"ה
(כד) וימלא דף כ"ה
(כה) וימלא דף כ"ה
(כו) וימלא דף כ"ה
(כז) וימלא דף כ"ה
(כח) וימלא דף כ"ה
(כט) וימלא דף כ"ה
(ל) וימלא דף כ"ה

תורה אור השלם

(א) לכן יתגם עד שיה
ילדה ילדה ויתר אחיו
ישבות על בני ישראל:
(ב) וימלא דף כ"ה

(ג) וימלא דף כ"ה
וישפוטוהו בכל אשר
תקדש ויבשרוהו אל
האדמה הזאת כי לא
אעזבך עד אשר אב
עשיתי את אשר
דברתי לך:
(ד) וימלא דף כ"ה

(ה) וימלא דף כ"ה
ויבשרוהו את העם
אשר אהו ואת האנ
ואת הפרך והגפלים
לענין תפלות:
(ו) וימלא דף כ"ה

(ז) וימלא דף כ"ה
ויבשרוהו את העם
אשר אהו ואת האנ
ואת הפרך והגפלים
לענין תפלות:
(ח) וימלא דף כ"ה

(ט) וימלא דף כ"ה
ויבשרוהו את העם
אשר אהו ואת האנ
ואת הפרך והגפלים
לענין תפלות:
(י) וימלא דף כ"ה

(יא) וימלא דף כ"ה
ויבשרוהו את העם
אשר אהו ואת האנ
ואת הפרך והגפלים
לענין תפלות:
(יב) וימלא דף כ"ה

(יג) וימלא דף כ"ה
ויבשרוהו את העם
אשר אהו ואת האנ
ואת הפרך והגפלים
לענין תפלות:
(יד) וימלא דף כ"ה

(טו) וימלא דף כ"ה
ויבשרוהו את העם
אשר אהו ואת האנ
ואת הפרך והגפלים
לענין תפלות:
(טז) וימלא דף כ"ה

(יז) וימלא דף כ"ה
ויבשרוהו את העם
אשר אהו ואת האנ
ואת הפרך והגפלים
לענין תפלות:
(יח) וימלא דף כ"ה

(יט) וימלא דף כ"ה
ויבשרוהו את העם
אשר אהו ואת האנ
ואת הפרך והגפלים
לענין תפלות:
(כ) וימלא דף כ"ה

(כא) וימלא דף כ"ה
ויבשרוהו את העם
אשר אהו ואת האנ
ואת הפרך והגפלים
לענין תפלות:
(כב) וימלא דף כ"ה

שזע שיהיה נזאמן המים לשרלל יהיה: א"א ח"ק ובי"ק אב"י
דכו. כך היו גי'גילן לומר כלסם שאומר וכי שדים ושדמות ואלוהו
וימסכת חולין (דף ט"ו) לא חילק ידענא ולא חילק ידענא ולי נראה
דמשמעות לשון חילק וזילק לשון מורכב כמו צוקה ומצוקה ומצוקה
(מסו 3) ואמרין בחולין (סו) לא
חילק דרענא דמנרצין^(א) חילק הסימן
שמנרצין לחלק כל הטענות ולשיר
על פני כולו ולא חילק לרבי יוסי
שמנרצין הסימן שמתוך קלמ בחון
הטענות והשאל חון לטענות ונראה
למורי דלון לו משמעות לא הכל ולא
הסו. ל"א^(ב) חילק וזילק ד'יימי סדוס
שהיו שמומיתין: אין משיח י"שירא^(ג)
שמוקיה היה משיח ועליו נאמרו כל
הנצואות אנמי קנן לבית ישראל^(ד)
ועמד ורעה צעו ה"^(ה) א"א ד'וד.
צוכות דוד שהיה עמד לומר כמה
שירות ותפלות: א"משה. צביל
משה שהיה עמד לקבל את המורה:
מה שפיו. ע"ד משיח: יגון שמו.
כמו ינאי כל אחד היה דורש אחר
שמו: א"פני שמש. עד שלא נברא
היה שמו יגון והיינו אחד מו' דברים
שעלו במחשבה ליברלות^(ו): ו"א אתן
להם חנינה. ע"ד ינאי משיח:
מנחם. קן מוקיה: חיוורה דבי רבי.
מלוע של בית רבי: אי מן חייא
הוא בגון רבינו הקדוש. אם משיח
מלאוהו שמים עכשיו ודאי היינו רבינו
הקדוש דסובל מחלואו ומסיד גמור
היה כדלמרתין צבצבא מניעס (דף ט"ה)
וחס היה מלאוהו שמו כבי דה"ה^(ז)

דמיאל איש תמודות שדון בסיורין
גבזו אריות ומסיד גמור היה והאי
כגון לאו דווקא ל"א כגון רבינו
הקדוש כלומר אם יש דוגמתו צמיס
היינו רבינו הקדוש ואם דוגמתו הוא
למתיס היינו כגון דמיאל איש תמודות:
דוד אחר. שפטיד למלך עליהם:
אקים. הקיס לא נאמר אלא אקים^(ח)
כגון קיסר ופ"א קיסר. מלך ושי
לו כן דוד החדש מלך כדמתיב ודוד
מלכס אשר אקים דוד המלך שני לו:
כדמתיב משיא להם ולא כמזב מלך:
עפ"ף. קלנא שור"ץ זלע"ו ואין לה
עניס: שאורה שלי הוא. שיש לי עניס
לרעות ומנלמתי נהיית זה כן ישראל
מנפץ לגלולת שיש ה' יהיה להם אור
אלה העובדי כוכבים למה מקימס
אותו הרי הוא להם שמן ולא אור:
ה"ג

שאיין כל דקל ודקל שבבבל שאיין סוס של
פרסיים נקשר בו ואיין לך כל ארון וארון
שבארץ ישראל שאיין סוס מדי אוכל בו תבן
(א) אמר רב אין בן דוד בא עד שתתפשט
מלכות הרשעה על ישראל^(ב) תשעה חרשים שנאמר
(ס"ו) לכן יתגם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו
ישבונו על בני ישראל אמר עולא ויתר ולא
איחמיניה וכן אמר (רבה ע"ה) ייתי ולא איחמיניה
רב יוסף אמר ייתי ואזכי דאיתב במולא
דכופיתא דחמריה אמר ליה אבוי (לרבה)
(לרבה ע"ה) מאי מעמא אילימא משום חבלו
של משיח והתניא שאלו תלמידיו את רבי
אלעזר מה יעשה אדם וינצל מחבלו של
משיח יעסוק בתורה ובגמילות חסדים ומר
הא תורה הוא גמילות חסדים אמר (ליה) שמו
יגרום החמא כד"ר יעקב בר אידי^(ג) דר' יעקב
בר אידי רמי כתיב^(ד) הנה אנכי עמך ושמתוך
בכל אשר תלך וכתיב^(ה) וירא יעקב מאד
ויצור לו שהיה מתירא שמו^(ו) יגרום החמא
כדתניא^(ז) עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה
עד יעבור עם זו קצית זו ביאה שניה אמור
מעתה ראויים היו ישראל לעשות להם גם
כביאה שניה כביאה ראשונה אלא שגם
החמא וכן אמר ר' יוחנן ייתי ולא איחמיניה
א"ל ריש לקיש מ"מ אילימא משום דכתיב
(ח) כאשר יגום איש מפני הארי ופגעו הדוב
[וכא הבית] וסמך ידו אל הקיר ונשכו נחש
בא ואראך דוגמתו בעולם הזה בזמן שאדם
יוצא לשדה ופגע בו סומר דומה כמי שפגע
בו ארי נכנס לעידי פגע בו גבאי דומה כמי
שפגעו דוב נכנס לביתו ומצא בניו ובנותיו
מוטלין ברעב דומה כמי שנשכו נחש אלא
משום דכתיב^(י) שאלו נא וראו אם ילד זכר
מדוע ראיתי כל גבר דידי על הלציו כילודה
ונהפכו כל פנים לירקון מאי ראיתי כל גבר
אמר רבא בר יצחק אמר רב מי שכל גבורה
שלו ובואי ונהפכו כל פנים לירקון אמר רבי
יוחנן פמולא של מעלה ופמליא של מטה
בשעה שאמר^(יא) הקב"ה הללו מעשה ידי
והללו מעשה ידי היאך אאבד אלו מפני
אלו אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי רהיט
ונפל תורא ואויל ושדי ליה סוסיא באורייה
ישראל דאכלי שני משיח אמר רב יוסף פשיטא ואלא מאן אביל להו חילק
ובילק אבלי להו לאפקי^(יב) מדרבנא דאמר אין משיח לישראל שכבר

אכלוהו בימי חזקיה אמר רב לא אברי עלמא אלא לדוד ושמואל אמר למשה
מה שמו דבי רבי שילא אמרי שילא שמו שנאמר^(א) עד כי יבא שילא דבי רבי ינאי ואמר יגון שמו
שנאמר^(ב) יהי שמו לעולם לפני שמו יגון שמו דבי רבי הנינה אמר^(ג) הנינה שמו שנאמר^(ד) אשר לא אתן לכם
חנינה ויש אומרים מנחם בן חזקיה שמו שנאמר^(ה) כי רחק ממני מנחם משיב נפשי ורבנן אמרי חיוורא
דבי רבי שמו שנאמר^(ו) אכן חליינו הוא נשא ומכאובינו סבלם ואנחנו חשבנוהו נגוע מוכה אלהים ומעונה
אמר רב נחמן אי מן חייא הוא כגון אגא שנאמר^(ז) והיה אדירו ממנו ומושלו מקרבו יצא אמר רב אי מן
חייא הוא כגון רבינו הקדוש אי מן מתיא הוא כגון דניאל איש חמורות אמר רב יהודה אמר רב עתיד
הקדוש ברוך הוא להעמיד להם דוד אחר שנאמר^(ח) ועברו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם
הקים לא נאמר אלא אקים א"ל רב פפא לאבוי והכתיב^(ט) ודוד עבדי נשיא להם לעולם כגון קיסר ופ"א קיסר
דרש רבי שמלאי מאי דכתיב^(י) הוי המתאווים את יום ה' למה זה לכם יום ה' הוא חשך ולא אור משל
לתרגול ועמלף שהיו מצפין לאור א"ל תרגול לעמלף אני מצפה לאורה שאורה שלי היא ואתה למה לך אורה
והיינו

שאיין כוס מדי אוכל בו תבן. שמואלין הארנות חון לקרקע ועושין
מהן אכסים צמלמת גוג ומגוג: שאיין כ"ה דק"ה וכו'. כלומר עמידין
פרס ומדי לנא על צבל וללכה ונמללה^(א) כל ארץ צבל חילות
פרסיס וסוסיס ומסס חלס לא"י ולכדיס ארסה: עד שתשפוט מלכות
הרשעה על ישראל מ' חרשים שנאמר
א"ן יתגם על ישראל עד עת יולדה
ילדה. היינו ט' חרשים כדמתרגמינן
צבן יתמסרון כעידן ילדתא למילד
וכתיב (מכה ה) ועמד ורעה צעו ה'
וגו' ושז כי עתה יגדל ומתרגמינן
וימיען מביני גלותהון: על בני
ישראל. היינו כל העולם שיראל
מפוזרים על בני ישראל. משתא ולא
אחמיניה: בשולא דכופיתא דחמריה.
צבל הרעי של חמורו כלומר אפילו
צבן ל"י רועה וצבל שארלו:
כופיתא. רעי כמו רמח כופי' וסכר
ידלנא צבצבא בתרא (ד' ע"ג): מאי
מעמא. אמר ל' אחמיניה: הב"ה
ש' משיח. גורלו^(א) ולקנן בני מתי
ל"א חללו פחדים וחללים שהיו צימיו
ממיל העובדי כוכבים: א"שעות ד'הם
גם. לעלות צורוע על כרסם של
מלכי פרס: בביאה שניה. צימיו
עורא כהלאה לראשונה צימיו יהושע
מדקישן הכתוב: מאי מעמא. ארו
רעה גאה צבצבא^(א) צימיו שאתה אומר
לא אחמיניה: פנור. מפרס צבצב'
(דף ט"ה) צב מחזימתא שידע מינרי
השדות וגצליהן עד כאן של פלוגי
מלכא וילקן של פלוגי וצדו לרעת
מלכא ולמעט לאחר וכשפגעו אותו
סננר רועה למדוד שדותיו לקצר
מינרי השדות ודומה כמי שפגע בו
ארי: גבאי. גרעה מק המלך: מי
שב' הגבורה ש"ו. הקב"ה מלמעט
צעמנו כילודה ואומר צעטע שמעברי
העובדי כוכבים^(א) מפני ישראל הא"ל
אחברד אלו מפני אלו: פמליא ש'
מעלה וש' מטה. מלכסיס ישראל:
אפילו הגרסי^(א) לא גרסינן: רהיט ונפ"ה
תורא ואויל ושדי ליה סוסיא באורייה.
כשך השור ונפל מעמידין סוס
צמקומו צבצבוס מה שלל היה רועה
לעשות קודס מפלתו של שור שהיה
חציב עליו שורו ציור וכשמתפרס
השור הייס אז למחר ממפלתו קשה
לו להוליא סוסו מפני השור לאחר
שהעמידו שם כן הקב"ה מין שרל"ה
מפלתן של ישראל ונתן גדולתן לעובדי
כוכבים וכשחזרם ישראל נחשבה
ונגלחין קשה לו לאבד עובדי כוכבים
מפני ישראל: אורייה. כמו (מלכס ה) אריות^(א) סוקיס: דאכלי שני משיח.

אנכי עמך. לפי שהיה
יהו עמך ומלך בארשת
לך. וירא יעקב.
שמה אור העינה שמואל
ומלכה שמואל גורס
שמן ההטעה מתקיימת
בכ"ה ד' שמואל יגרום
החמא. קנתי מלך
המדיס. נחמענו וכו'
על ידי המדיס האמת
של עמך עמי לך לא ילך
משמעתנו
מללכמי מוטא ויגרוס ל'
למכר צד עשן בארשת
ה' א"ן. ביאה ראשונה.
שמואל [לחן] צימי יהושע.
ביאה שניה. מעט
מלכה צבל צימי עורא.
רואייה הוי ישראל
א"שעות ד'הם גם. לא
עד רמח כופיתא וכו'.
לעלות שפוטו ולא יהי
משמעדיס מלכסיס אלא
שגיס טעמא של ישראל
צימי עמך ונכר
מלכה צבל צימי עורא.
כרית מלך ונכר
עליהם שלל אלא
כרית מלכסיס מי כנס
מל עמו (ועורא ה) ויטה
אלא שמואל ולא יהי
החמא. ולא חללו פחדים
שהיו צימיו
ממיל העובדי כוכבים: א"שעות ד'הם
גם. לעלות צורוע על כרסם של
מלכי פרס: בביאה שניה. צימיו
עורא כהלאה לראשונה צימיו יהושע
מדקישן הכתוב: מאי מעמא. ארו
רעה גאה צבצבא^(א) צימיו שאתה אומר
לא אחמיניה: פנור. מפרס צבצב'
(דף ט"ה) צב מחזימתא שידע מינרי
השדות וגצליהן עד כאן של פלוגי
מלכא וילקן של פלוגי וצדו לרעת
מלכא ולמעט לאחר וכשפגעו אותו
סננר רועה למדוד שדותיו לקצר
מינרי השדות ודומה כמי שפגע בו
ארי: גבאי. גרעה מק המלך: מי
שב' הגבורה ש"ו. הקב"ה מלמעט
צעמנו כילודה ואומר צעטע שמעברי
העובדי כוכבים^(א) מפני ישראל הא"ל
אחברד אלו מפני אלו: פמליא ש'
מעלה וש' מטה. מלכסיס ישראל:
אפילו הגרסי^(א) לא גרסינן: רהיט ונפ"ה
תורא ואויל ושדי ליה סוסיא באורייה.
כשך השור ונפל מעמידין סוס
צמקומו צבצבוס מה שלל היה רועה
לעשות קודס מפלתו של שור שהיה
חציב עליו שורו ציור וכשמתפרס
השור הייס אז למחר ממפלתו קשה
לו להוליא סוסו מפני השור לאחר
שהעמידו שם כן הקב"ה מין שרל"ה
מפלתן של ישראל ונתן גדולתן לעובדי
כוכבים וכשחזרם ישראל נחשבה
ונגלחין קשה לו לאבד עובדי כוכבים
מפני ישראל: אורייה. כמו (מלכס ה) אריות^(א) סוקיס: דאכלי שני משיח.

אנכי עמך. לפי שהיה
יהו עמך ומלך בארשת
לך. וירא יעקב.
שמה אור העינה שמואל
ומלכה שמואל גורס
שמן ההטעה מתקיימת
בכ"ה ד' שמואל יגרום
החמא. קנתי מלך
המדיס. נחמענו וכו'
על ידי המדיס האמת
של עמך עמי לך לא ילך
משמעתנו
מללכמי מוטא ויגרוס ל'
למכר צד עשן בארשת
ה' א"ן. ביאה ראשונה.
שמואל [לחן] צימי יהושע.
ביאה שניה. מעט
מלכה צבל צימי עורא.
רואייה הוי ישראל
א"שעות ד'הם גם. לא
עד רמח כופיתא וכו'.
לעלות שפוטו ולא יהי
משמעדיס מלכסיס אלא
שגיס טעמא של ישראל
צימי עמך ונכר
מלכה צבל צימי עורא.
כרית מלך ונכר
עליהם שלל אלא
כרית מלכסיס מי כנס
מל עמו (ועורא ה) ויטה
אלא שמואל ולא יהי
החמא. ולא חללו פחדים
שהיו צימיו
ממיל העובדי כוכבים: א"שעות ד'הם
גם. לעלות צורוע על כרסם של
מלכי פרס: בביאה שניה. צימיו
עורא כהלאה לראשונה צימיו יהושע
מדקישן הכתוב: מאי מעמא. ארו
רעה גאה צבצבא^(א) צימיו שאתה אומר
לא אחמיניה: פנור. מפרס צבצב'
(דף ט"ה) צב מחזימתא שידע מינרי
השדות וגצליהן עד כאן של פלוגי
מלכא וילקן של פלוגי וצדו לרעת
מלכא ולמעט לאחר וכשפגעו אותו
סננר רועה למדוד שדותיו לקצר
מינרי השדות ודומה כמי שפגע בו
ארי: גבאי. גרעה מק המלך: מי
שב' הגבורה ש"ו. הקב"ה מלמעט
צעמנו כילודה ואומר צעטע שמעברי
העובדי כוכבים^(א) מפני ישראל הא"ל
אחברד אלו מפני אלו: פמליא ש'
מעלה וש' מטה. מלכסיס ישראל:
אפילו הגרסי^(א) לא גרסינן: רהיט ונפ"ה
תורא ואויל ושדי ליה סוסיא באורייה.
כשך השור ונפל מעמידין סוס
צמקומו צבצבוס מה שלל היה רועה
לעשות קודס מפלתו של שור שהיה
חציב עליו שורו ציור וכשמתפרס
השור הייס אז למחר ממפלתו קשה
לו להוליא סוסו מפני השור לאחר
שהעמידו שם כן הקב"ה מין שרל"ה
מפלתן של ישראל ונתן גדולתן לעובדי
כוכבים וכשחזרם ישראל נחשבה
ונגלחין קשה לו לאבד עובדי כוכבים
מפני ישראל: אורייה. כמו (מלכס ה) אריות^(א) סוקיס: דאכלי שני משיח.

אנכי עמך. לפי שהיה
יהו עמך ומלך בארשת
לך. וירא יעקב.
שמה אור העינה שמואל
ומלכה שמואל גורס
שמן ההטעה מתקיימת
בכ"ה ד' שמואל יגרום
החמא. קנתי מלך
המדיס. נחמענו וכו'
על ידי המדיס האמת
של עמך עמי לך לא ילך
משמעתנו
מללכמי מוטא ויגרוס ל'
למכר צד עשן בארשת
ה' א"ן. ביאה ראשונה.
שמואל [לחן] צימי יהושע.
ביאה שניה. מעט
מלכה צבל צימי עורא.
רואייה הוי ישראל
א"שעות ד'הם גם. לא
עד רמח כופיתא וכו'.
לעלות שפוטו ולא יהי
משמעדיס מלכסיס אלא
שגיס טעמא של ישראל
צימי עמך ונכר
מלכה צבל צימי עורא.
כרית מלך ונכר
עליהם שלל אלא
כרית מלכסיס מי כנס
מל עמו (ועורא ה) ויטה
אלא שמואל ולא יהי
החמא. ולא חללו פחדים
שהיו צימיו
ממיל העובדי כוכבים: א"שעות ד'הם
גם. לעלות צורוע על כרסם של
מלכי פרס: בביאה שניה. צימיו
עורא כהלאה לראשונה צימיו יהושע
מדקישן הכתוב: מאי מעמא. ארו
רעה גאה צבצבא^(א) צימיו שאתה אומר
לא אחמיניה: פנור. מפרס צבצב'
(דף ט"ה) צב מחזימתא שידע מינרי
השדות וגצליהן עד כאן של פלוגי
מלכא וילקן של פלוגי וצדו לרעת
מלכא ולמעט לאחר וכשפגעו אותו
סננר רועה למדוד שדותיו לקצר
מינרי השדות ודומה כמי שפגע בו
ארי: גבאי. גרעה מק המלך: מי
שב' הגבורה ש"ו. הקב"ה מלמעט
צעמנו כילודה ואומר צעטע שמעברי
העובדי כוכבים^(א) מפני ישראל הא"ל
אחברד אלו מפני אלו: פמליא ש'
מעלה וש' מטה. מלכסיס ישראל:
אפילו הגרסי^(א) לא גרסינן: רהיט ונפ"ה
תורא ואויל ושדי ליה סוסיא באורייה.
כשך השור ונפל מעמידין סוס
צמקומו צבצבוס מה שלל היה רועה
לעשות קודס מפלתו של שור שהיה
חציב עליו שורו ציור וכשמתפרס
השור הייס אז למחר ממפלתו קשה
לו להוליא סוסו מפני השור לאחר
שהעמידו שם כן הקב"ה מין שרל"ה
מפלתן של ישראל ונתן גדולתן לעובדי
כוכבים וכשחזרם ישראל נחשבה
ונגלחין קשה לו לאבד עובדי כוכבים
מפני ישראל: אורייה. כמו (מלכס ה) אריות^(א) סוקיס: דאכלי שני משיח.

אנכי עמך. לפי שהיה
יהו עמך ומלך בארשת
לך. וירא יעקב.
שמה אור העינה שמואל
ומלכה שמואל גורס
שמן ההטעה מתקיימת
בכ"ה ד' שמואל יגרום
החמא. קנתי מלך
המדיס. נחמענו וכו'
על ידי המדיס האמת
של עמך עמי לך לא ילך
משמעתנו
מללכמי מוטא ויגרוס ל'
למכר צד עשן בארשת
ה' א"ן. ביאה ראשונה.
שמואל [לחן] צימי יהושע.
ביאה שניה. מעט
מלכה צבל צימי עורא.
רואייה הוי ישראל
א"שעות ד'הם גם. לא
עד רמח כופיתא וכו'.
לעלות שפוטו ולא יהי
משמעדיס מלכסיס אלא
שגיס טעמא של ישראל
צימי עמך ונכר
מלכה צבל צימי עורא.
כרית מלך ונכר
עליהם שלל אלא
כרית מלכסיס מי כנס
מל עמו (ועורא ה) ויטה
אלא שמואל ולא יהי
החמא. ולא חללו פחדים
שהיו צימיו
ממיל העובדי כוכבים: א"שעות ד'הם
גם. לעלות צורוע על כרסם של
מלכי פרס: בביאה שניה. צימיו
עורא כהלאה לראשונה צימיו יהושע
מדקישן הכתוב: מאי מעמא. ארו
רעה גאה צבצבא^(א) צימיו שאתה אומר
לא אחמיניה: פנור. מפרס צבצב'
(דף ט"ה) צב מחזימתא שידע מינרי
השדות וגצליהן עד כאן של פלוגי
מלכא וילקן של פלוגי וצדו לרעת
מלכא ולמעט לאחר וכשפגעו אותו
סננר רועה למדוד שדותיו לקצר
מינרי השדות ודומה כמי שפגע בו
ארי: גבאי. גרעה מק המלך: מי
שב' הגבורה ש"ו. הקב"ה מלמעט
צעמנו כילודה ואומר צעטע שמעברי
העובדי כוכבים^(א) מפני ישראל הא"ל
אחברד אלו מפני אלו: פמליא ש'
מעלה וש' מטה. מלכסיס ישראל:
אפילו הגרסי^(א) לא גרסינן: רהיט ונפ"ה
תורא ואויל ושדי ליה סוסיא באורייה.
כשך השור ונפל מעמידין סוס
צמקומו צבצבוס מה שלל היה רועה
לעשות קודס מפלתו של שור שהיה
חציב עליו שורו ציור וכשמתפרס
השור הייס אז למחר ממפלתו קשה
לו להוליא סוסו מפני השור לאחר
שהעמידו שם כן הקב"ה מין שרל"ה
מפלתן של ישראל ונתן גדולתן לעובדי
כוכבים וכשחזרם ישראל נחשבה
ונגלחין קשה לו לאבד עובדי כוכבים
מפני ישראל: אורייה. כמו (מלכס ה) אריות^(א) סוקיס: דאכלי שני משיח.

אנכי עמך. לפי שהיה
יהו עמך ומלך בארשת
לך. וירא יעקב.
שמה אור העינה שמואל
ומלכה שמואל גורס
שמן ההטעה מתקיימת
בכ"ה ד' שמואל יגרום
החמא. קנתי מלך
המדיס. נחמענו וכו'
על ידי המדיס האמת
של עמך עמי לך לא ילך
משמעתנו
מללכמי מוטא ויגרוס ל'
למכר צד עשן בארשת
ה' א"ן. ביאה ראשונה.
שמואל [לחן] צימי יהושע.
ביאה שניה. מעט
מלכה צבל צימי עורא.
רואייה הוי ישראל
א"שעות ד'הם גם. לא
עד רמח כופיתא וכו'.
לעלות שפוטו ולא יהי
משמעדיס מלכסיס אלא
שגיס טעמא של ישראל
צימי עמך ונכר
מלכה צבל צימי עורא.
כרית מלך ונכר
עליהם שלל אלא
כרית מלכסיס מי כנס
מל עמו (ועורא ה) ויטה
אלא שמואל ולא יהי
החמא. ולא חללו פחדים
שהיו צימיו
ממיל העובדי כוכבים: א"שעות ד'הם
גם. לעלות צורוע על כרסם של
מלכי פרס: בביאה שניה. צימיו
עורא כהלאה לראשונה צימיו יהושע
מדקישן הכתוב: מאי מעמא. ארו
רעה גאה צבצבא^(א) צימיו שאתה אומר
לא אחמיניה: פנור. מפרס צבצב'
(דף ט"ה) צב מחזימתא שידע מינרי
השדות וגצליהן עד כאן של פלוגי
מלכא וילקן של פלוגי וצדו לרעת
מלכא ולמעט לאחר וכשפגעו אותו
סננר רועה למדוד שדותיו לקצר
מינרי השדות ודומה כמי שפגע בו
ארי: גבאי. גרעה מק המלך: מי
שב' הגבורה ש"ו. הקב"ה מלמעט
צעמנו כילודה ואומר צעטע שמעברי
העובדי כוכבים^(א) מפני ישראל הא"ל
אחברד אלו מפני אלו: פמליא ש'
מעלה וש' מטה. מלכסיס ישראל:
אפילו הגרסי^(א) לא גרסינן: רהיט ונפ"ה
תורא ואויל ושדי ליה סוסיא באורייה.
כשך השור ונפל מעמידין סוס
צמקומו צבצבוס מה שלל היה רועה
לעשות קודס מפלתו של שור שהיה
חציב עליו שורו ציור וכשמתפרס
השור הייס אז למחר ממפלתו קשה
לו להוליא סוסו מפני השור לאחר
שהעמידו שם כן הקב"ה מין שרל"ה
מפלתן של ישראל ונתן גדולתן לעובדי
כוכבים וכשחזרם ישראל נחשבה
ונגלחין קשה לו לאבד עובדי כוכבים
מפני ישראל: אורייה. כמו (מלכס ה) אריות^(א) סוקיס: דאכלי שני משיח.

אנכי עמך. לפי שהיה
יהו עמך ומלך בארשת
לך. וירא יעקב.
שמה אור העינה שמואל
ומלכה שמואל גורס
שמן ההטעה מתקיימת
בכ"ה ד' שמואל יגרום
החמא. קנתי מלך
המדיס. נחמענו וכו'
על ידי המדיס האמת
של עמך עמי לך לא ילך
משמעתנו
מללכמי מוטא ויגרוס ל'
למכר צד עשן בארשת
ה' א"ן. ביאה ראשונה.
שמואל [לחן] צימי יהושע.
ביאה שניה. מעט
מלכה צבל צימי עורא.
רואייה הוי ישראל
א"שעות ד'הם גם. לא
עד רמח כופיתא וכו'.
לעלות שפוטו ולא יהי
משמעדיס מלכסיס אלא
שגיס טעמא של ישראל
צימי עמך ונכר
מלכה צבל צימי עורא.
כרית מלך ונכר
עליהם שלל אלא
כרית מלכסיס מי כנס
מל עמו (ועורא ה) ויטה
אלא שמואל ולא יהי
החמא. ולא חללו פחדים
שהיו צימיו
ממיל העובדי כוכבים: א"שעות ד'הם
גם. לעלות צורוע על כרסם של
מלכי פרס: בביאה שניה. צימיו
עורא כהלאה לראשונה צימיו יהושע
מדקישן הכתוב: מאי מעמא. ארו
רעה גאה צבצבא^(א) צימיו שאתה אומר
לא אחמיניה: פנור. מפרס צבצב'
(דף ט"ה) צב מחזימתא שידע מינרי
השדות וגצליהן עד כאן של פלוגי
מלכא וילקן של פלוגי וצדו לרעת
מלכא ולמעט לאחר וכשפגעו אותו
סננר רועה למדוד שדותיו לקצר
מינרי השדות ודומה כמי שפגע בו
ארי: גבאי. גרעה מק המלך: מי
שב' הגבורה ש"ו. הקב"ה מלמעט
צעמנו כילודה ואומר צעטע שמעברי
העובדי כוכבים^(א) מפני ישראל הא"ל
אחברד אלו מפני אלו: פמליא ש'
מעלה וש' מטה. מלכסיס ישראל:
אפילו הגרסי^(א) לא גרסינן: רהיט ונפ"ה
תורא ואויל ושדי ליה סוסיא באורייה.
כשך השור ונפל מעמידין סוס
צמקומו צבצבוס מה שלל היה רועה
לעשות קודס מפלתו של שור שהיה
חציב עליו שורו ציור וכשמתפרס
השור הייס אז למחר ממפלתו קשה
לו להוליא סוסו מפני השור לאחר
שהעמידו שם כן הקב"ה מין שרל"ה
מפלתן של ישראל ונתן גדולתן לעובדי
כוכבים וכשחזרם ישראל נחשבה
ונגלחין קשה לו לאבד עובדי כוכבים
מפני ישראל: אורייה. כמו (מלכס ה) אריות^(א) סוקיס: דאכלי שני משיח.

אנכי עמך. לפי שהיה
יהו עמך ומלך בארשת
לך. וירא יעקב.
שמה אור העינה שמואל
ומלכה שמואל גורס
שמן ההטעה מתקיימת
בכ"ה ד' שמואל יגרום
החמא. קנתי מלך
המדיס. נחמענו וכו'
על ידי המדיס האמת
של עמך עמי לך לא ילך
משמעתנו
מללכמי מוטא ויגרוס ל'
למכר צד עשן בארשת
ה' א"ן. ביאה ראשונה.
שמואל [לחן] צימי יהושע.
ביאה שניה. מעט

מסורת המדרש

יג מדרש משלי פ' א' יד כ"ד פ' י"ז, מדרש מהלים מומור ח', טו ממומל שמיני קימן ח', טז ויק"ר פרשה ע"י, וזהו מולדת דף קל"ה ע"א.

חידושי הרש"ש

וראו בני אדם שעתידין למות בו, ושלחן לו ככרי שיבא עליו בעלילה שהוא גרם להם שימותו וישלם לו דמיהן עיין תנחומא. היינו דכתיב אני ה' הוא שמי. פסוק הוא בישעיה מ"ב ח'. מאיתן האזרחי הוא אברהם בו, עיין ב"ב ט"ו א'.

חידושי הרד"ך

הוא שמי שקרא לי אדה"ר, פסיקא דויה בחצי הלילה.

אמרי יושר

מדבר חכם או טורח כי היה הפך עיר פרצה, ואתה מה שמך אי"ל אדם. זהו וכל אשר יקרא לו לעצמו או להקב"ה הוא שמו אני וזהו שמותיו של הקב"ה. משכיל לאיתן האזרחי זה אברהם. שנאמר בו מי העיר ממזרח וע"י עשרה זקנים נאמר ספר תהלים.

ידי משה

ג הוא שמי וכו'. לפי שקשה מאי רבותיה שקרא לו אדון של אדון חינוק קורא לשר של אדון אלא הוא שמי שהיה לי בניי לבין עצמי קודם שנברא הכל אע"פ שלא היה באותו פעם אדון של כל הבריות וזה שהתפאר הקב"ה את אדם הראשון לפני המלאכים שכיון דעת הקב"ה כמו בצלאל בצל אל היית והמלאכים לא היו יודעים את שמו קודם שברא את הכל וק"ל.

ליקוטים

ג חכמתו מרובה. בארתי בסדר בראשית ענינו. זה אברהם בו משה. הרב נדרו בארתי בספרי זרע אברהם על מדרש משלי פ"א עיי"ש ואין לשנות הנה (אחד הנחלים).

בשם המ"ע. מה היתה חכמתו. ב"ר פר' י"ז סימן ד' ועי' מש"ש ועי' ילקוט שם. כיון שברא אדם. על שגופו מאדמה שותפת לבהמה ונשמתו ממרומים נשמת שרי ע"כ יש לו השגה בעליונים ובתחתונים בעצמותם ונפשות' וגופותיהם ומקריהם ומדות כל חי שע"פ סודות של מדת ממעל ידע לקרוא שמות של כולם על פי מהותם אך המלאכים שהם רק שכלים נבדלים ואין להם השגה במהות התחתונים אין באפשרות השגתם לידע שמות הברואים ודורש את הכתוב ויחכם מכל האדם מאיתן האזרחי והימן וכלכל ודרדע כי לא נוכל לפרש את הפסוק שכל האדם הוא הכלל ואח"כ בא הפרט אלו ארבעה בני אדם כי איך נקראו ד' אלו כל האדם ע"כ דורש האדם על אדה"ר שנקרא בתורה הרבה פעמים האדם ואיתן האזרחי זה אברהם כדאיחא כב"ב דף ט"ו ועי' מה שכתבתי ויק"ר ריש פר' ט' ע"פ מדה ט"ו.

דְּבָרִים וכו'. (שם) **וּמִפְּלַח חֲכָמָת מִצְרַיִם. מָה הִיְתָה חֲכָמָת מִצְרַיִם. אֶת מוֹצֵא פִּשְׁבָּקָשׁ שְׁלֵמָה לְבָנוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלַּח אֶצֶל פְּרַעֲה נָכַח. אָמַר לוֹ שֶׁלַּח לִי אֲמִנִין בַּשְּׂכָרָן, שְׁאֵנִי מִבְּקֵשׁ לְבָנוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. מָה עָשָׂה. פָּנַס פֶּל אֲצִטְרְלוּגִין שְׁלוֹ, צָפוּ וְרָאוּ בְּנֵי אָדָם שְׁעֵתִידִין לְמוֹת וְהִיא שְׁנָה וְשִׁלְחָן לוֹ. כְּשָׁבָאוּ אֶצֶל שְׁלֵמָה צָפָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁהֵם מֵתִים בְּאוֹתָהּ שְׁנָה. נָתַן לָהֶם תְּכַרְכִּיחֵן וְשִׁלְחָן אֶצְלוֹ. שֶׁלַּח לוֹ לֹא הָיָה לָךְ תְּכַרְכִּינִין לְקַבֵּר אֶת מֵתֶיךָ, הָרִי לָךְ הֵן וְתַכְרִיכִיחֵן.** (מ"א ה יא) **וַיִּחְכַּם**

מִפְּלַח הָאָדָם. "אָדָם הִיא שְׁנָה מִפְּלַח חֲכָמָתוֹ. אֶת מוֹצֵא י"כְּשֶׁבֶקֶשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרֵאת אֶת הָאָדָם נִמְלָךְ בְּמִלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. אָמַר לָהֶם (בראשית א כו) **נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. אָמַרְנוּ לְפָנָיו** (תהלים ח ה) **מָה אָנוּשׁ פִּי תִזְכְּרֵנוּ. אָמַר לָהֶם אָדָם שְׁאֵנִי רוּצָה לְבָרֵאת חֲכָמָתוֹ מְרַבָּה מִשְׁלָכֶם. מָה עָשָׂה. פָּנַס כָּל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף וְהַעֲבִירָן לְפָנֵיהֶם. אָמַר לָהֶם מָה שְׁמוֹתֵן שֶׁל אֱלוֹ. לֹא יָדְעוּ. פִּינִין שֶׁבָּרָא אָדָם, הַעֲבִירָן לְפָנָיו. אָמַר לוֹ מָה שְׁמוֹתֵן שֶׁל אֱלוֹ. אָמַר לָזֶה נְאֻם לְקָרוֹת שׁוֹר, וְלָזֶה אָרִי, וְלָזֶה סוֹס, וְלָזֶה חֲמוֹר, וְלָזֶה גָּמֶל, וְלָזֶה נֶשֶׁר, שְׁנָאֲמַר (בראשית ב ט) **וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת. אָמַר לוֹ וְאֵתָה מָה שְׁמֶךָ. אָמַר לוֹ אָדָם, לְמָה, שְׁנִבְרָאתִי מִן הָאֲדָמָה. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ כָּל הַבְּרִיּוֹת, הִינֵנו דְּכָתִיב (ישעיה נב ח) אָנִי ה' הוּא שְׁמִי, הוּא שְׁמִי שֶׁקָּרָא לִי אָדָם הִיא בְּרִיּוֹתִי. הוּא שְׁמִי שֶׁהִתְנַיְתִי בִּינִי לְבִין עֲצָמִי, הוּא שְׁמִי שֶׁהִתְנַיְתִי בִּינִי לְבִין בְּרִיּוֹתִי. (מ"א ה יא) **מֵאֵיתָן הָאֲזָרְחִי.** ה' זה אברהם, שְׁנָאֲמַר (תהלים טט א) **מִשְׁפִּיל לְאֵיתָן הָאֲזָרְחִי.** (מ"א שם) **הֵימָן זֶה מוֹשֶׁה, שְׁנָאֲמַר (במדבר יב ז) לֹא כֵן******

מתנות כהונה

אח בני מורח שאין נשקין אלא על גבי יד. ואין מומחין בשר אלא נמסין. ואין נוטלין ענה אלא נשנה. והנילו כלן נשנל כממת בני קדם. אצטרלוגין גרמין. פי' חווי סוכנים. נה"ג האדם אדם

חידושי הרש"ש

הביאו שבעים פתקין בו והיו משליכין אותן לפניו כצ"ל. ולא מצינו שנתנבא שלמה אלא קרוב לשמנה מאות פסוקים. כחזית סוף פסוק א' הגיוסא חזרנו על כל ס' משלי כו' אלא תתקט"ו פסוקים והוא מכון ממש לספרים ידין וכפי שנמסר בסוף דמאלי. כמה דאת אמר נזם זהב וחלי כתם כו'. עיין בחזית שם הוספת דברים וכמש"כ שם בס"ד. שיריו אין כתיב כאן כו'. בחזית שם הגי' ויהי משלו אכ"כ אלא כו' ועמ"ש שם פירושו בס"ד.

חידושי הרד"ק

דור המדבר שהיה בהן דעה. כמ"ש אחה הראת לדעת.

אמרי יושר

עדות ביהוסף שמו לשון הקדש דבר מיוחד ביוסף הוא אמר על עצמו שפת לא ידעתי אשמע שפת לא ידעתי עי לשון אשמע. יש בו ב' וג' טעמים. נגלה נסתר כי התורה יש לה כדאיתא בזהר לבוש וגוף ונשמה או פי' כדמסיים כדא' נזר זהב וחלי כתם כוכב חכם על אוזן שומעת וכן נמצא פסוקים כפולים בס' משלי פעמים שלש א' מהם הוא טוב שבת על פנת גג וגו' הרי כ' משלים כתם זהב א' וחלי כתם ב'. כפי'ן חרב וחץ שנון הרי כאן ג' משלים.

ליקוטים

וידבר שלשת אלפים מש"ש. והא דרשב"ג לא מספיק הנם שאמר בו לדעתו שלש טעמים לא היה הסך לדידי' כ"א כ' אלפים וארבע מאות, ולכן עמדו חכמינו לדרוש דמשלים ג' אלף ואלף והמשה טעמים על כל משל. ורבנן דרשו שירו על כל משל. ואם אמנם הוא ידע רשב"ג ששיר השירים וקולת בס' חזר על כולם וראה בו דרך החכמה והיו רק קרוב לשמונה מאות, וחכמינו האמונים מאוד בכל התורה וסומכין על הקבלה מרביתיהם ולבם פתוח בסוד ה' ליראיו (גמתי 862). כ' וג' טעמים. ביארתי בחזית עיי"ש. לדבר על העצים. ולא נחא ליה לפרש שידע טבע העצים שזה דבר קטן היה בערכו לדעת חכמת הצמחים אלא מוסב על טעמי התורה כמו שבפרש על (אשת החליל).

אמרו המצריים. בא לפרש מה היה חכמתו של יוסף שמהלל לשלמה מה שהיה חכם יותר ממנו וכמ"ש פרעה למצרים הנמצא כזה איש אשר נבון וחכם כמוך בחנו אותו וכמ"ש בספר הישר שהיה חוק במצרים שלא ימלוך עליהם איש ולא יהיה משנה למלך מי שאינו יודע בשבעים לשון ומפורש בספר הישר שלמדו גבריאל המלאך בלילה אחת אחר שפחד החלום לפרעה והו' מ"ש עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע וכמ"ש בילקוט תהלים פ"א פסוק זה מתחיל בע' עדות ומסיים בע' אשמע לרמוז על שבעים לשון שלמד פתאום וזה מרוח אלהים אשר בו וכמ"ש המדבר. וכמ"ש בקה"ר שם ודרדע זה דור המדבר שכולו דעה וכן הוא בפסיקתא שם על שכולם זכו לנבואה בהר סיני לשמוע הדברים מפני הקב"ה. שלשת אלפים מש"ש. וס"ד ויהי שירו חמשה ואלף. שנים ושלישה טעמים. נזם זהב וחלי כתם ד' חיכות אלו נושאים כל אחד משמעות מיוחד ובאופן זה יתכן שימצא חשבון של שלשת אלפים משל גם מרומז בתיבת אלפים מלשון לימוד וטעם שבכל פסוק יש שלש לימודים וטעמים מלשון ואלפך חכמה ועי' עירובין כ"א ב'. שיריו אין כתיב כאן. שהיה משמע שהיו שיריו הרבה חמשה ואלף אלא שירו שיר שלו היינו של משל הנ"ל. וידבר על העצים. מן הארז אשר בלבנון עד האזוב אשר יוצא בקיר ומשמע שדיבר עמהם ושאל המדרש וכי אפשר לדבר וכי ועוד הוקשה למדרש למה לא פרט אלא שני מינים אלו ארז ואזוב ואם נדון אותו בכלל ופרט יקשה שסותר ענין הפרשה שבא להגדיל חכמת שלמה ומיעט שלא דיבר רק עם ב' מינים אלו על כן דורש דכאן בהכרח לא בא לדרוש כלל ופרט ולפי פשוטו שדיבר ודרש טבעי כל העצים מן

עבדי משה וגו'. (מ"א שם) וכלכל.

זה יוסף, שנאמר (בראשית מד יב)

ויכלכל יוסף וגו'. אמרו המצרים

כלום מלך עלינו עבד זה אלא

בחקמתו. מה עשו לו. הביאו

שבעים פתקין וכתבו עליהם

שבעים לשון. והיו משליכין אותן

לפניו, וקורא כל אחד ואחד

בלשונו. ולא עוד אלא שהיה

מדבר בלשון הקדש שלא היה

בהן כח לשמע, שנאמר (תהלים פא

ו) עדות ביהוסף שמו שפת לא

ידעתי אשמע. (מ"א ה יא) דרדע. זה

דור המדבר שהיה בהן דעה. (שם

בני מחול. שמחל להם הקדוש

ברוך הוא במעשה העגל. (מ"א ה

י) וידבר שלשת אלפים משל.

אמר ר' שמואל בר נחמני חזרנו

על כל המקראות ולא מצינו

שנתנבא שלמה אלא קרוב

לשמנה מאות פסוקים. אלא

מלמד שכל פסוק ופסוק שאמר

יש בו שנים ושלישה טעמים,

כמה דאת אמר (משלי כה יב) נזם זהב

וחלי כתם. ורבנן אמרי שלשת

אלפים משל על כל פסוק ופסוק,

אלף וחמשה טעמים על כל משל

ומשל, שיריו אין פתיב כאן אלא

שירו, שירו של משל. (מ"א ה יג)

וידבר על העצים. וכי אפשר

לאדם לדבר על העצים. אלא

בכלי יקר בארוכה. עוד יש לפרש על דרך המאמר דלקמן סי' ד' בדברים שלא נגלו למשה. עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. ונאמן הוא לשון הימן (מת"כ). וכלכל זה יוסף. היינו בחכמות המדינות. שאף שיוסף היה שלם בזה. מכל מקום שלמה היה גדול ממנו (כלי יקר). (אמרו המצריים כו'. שהיה יוסף חכם). שבעים פיתקין. שהיה לחק במצרים שלא ימלוך אדם עליהם אלא אם כן יכול לדבר בשבעים לשון. שלא היה להם כח לשמוע. כדא"י בפ' אלו נאמרים שא"ל יוסף לפרעה אנמון אנמריה ולא הוה קא גמיר. עדות ביהוסף שמו. וכתב המת"כ ובתנחומא מסיים בו שלכן פסוק זה מתחיל בע' ומסיים בע' לרמוז על ע' לשון שלמדו גבריאל. ולשון הקדש עצמו אינו בכלל ע' לשון כנגד ישראל גוי אחד בארץ ובתנחומא שלפנינו ליתא זה. (דרדע. נוסריקון דור רעה. זה דור המדבר. יבואר ע"פ מאי דא"י בסדר כי תשא ברכה ובתנחומא פסוק ויתן אל משה ככלותו לדבר וגו' וכי כל התורה למד משה והלא כתיב ארוכה מארץ מדה וגו' אלא כללים למדו הקב"ה למשה ע"כ. ור"ל שהקב"ה למדו כללים ע"פ י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן וע"פ ל"ב מדות דר"א בהלכות ובאגדות. ולכן שלמה הוציא פריטים ונגלה תעלומות יותר מדור המדבר אף שהם למדו את התורה מפני משה (כלי יקר). (וידרדע זה דור המדבר. דור רעה. שזכו כולם לנבואה בהר סיני. וגם לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן כדא"י במכילתא. ושלמה העמיק בחכמת התורה יותר). שמח"ל להם כו'. הכוונה כמו שדור המדבר היה דור רעה ועכ"ז עשו את העגל ואח"כ עשו תשובה ומחל להם הקב"ה ככה שלמה היה גדול הדעת וחמטא בנפשו ולכבו ואח"ז עשה תשובה ומחל לו הקב"ה. אלא

מתנות כהונה

וסיפיה דקרא נאמן הוא לשון הימן. [נעלינו עבד זה גרסיקין]. פיתקין. ליגרות חלקים. ה"ג אלא שהיה מדבר בלשון הקדש שלא כו'. ועיין בפ' אלו נאמרין וה"ג לקמן נקבלת. וקורא כ"ל אחד ואחד כו'. כפרק אלו נאמרין איתא שירי גבריאל ולמדו ועי' מסיים כאן שפת לא ידעתי אשמע אף ע"פ שלא הניח ראש המאמר ובתנחומא מסיים בו שלפיק פסוק זה מתחיל נעיי"ן ומסיים

